

SUUNTA-AANTAVA

Nato-asioita koskevien käytäntöjen ja lainsäädännön kehittämistä arvioiva parlamentaarinen työryhmä; työsuunnitelma

I Tausta ja toimeksianto

Perustuslakivaliokunta esitti valtioneuvostolle arviointitoimeksiannon käsitellessään Suomen Natoon liittymistä koskevaa hallituksen esitystä (PeVL 80/2022 vp – HE 315/2022 vp). Perustuslakivaliokunnan mukaan Nato-jäsenyydestä voi aiheutua merkittäviä välillisiä vaikutuksia valtioelinten välisiin valta-asemiin. Valiokunnan mukaan valtioneuvoston on syytä Nato-jäsenyyden oloissa arvioida tällaisia vaikutuksia ja niihin liittyviä tarpeita vahvistaa esimerkiksi hallitusvallan käytön parlamentaarisia piirteitä sekä eduskunnan vaikutusmahdollisuuksien riittävyttä keskeisten ulko- ja turvallisuuspoliittisten ratkaisujen osalta. Arvioinnin on syytä kattaa perustuslain asiaa koskeva sääntely kokonaisuudessaan.

Oikeusministeriö julkisti 7.10.2025 esiselvityksen tausta-aineistoksi asian poliittiselle arvioinnille (Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2025:29). Esiselvitykseen on pyritty kokoamaan tietopohjaa lainsäädännön nykytilasta ja esittämään sääntelystä arviointia siltä osin, kuin se on katsottu tarpeelliseksi perustuslakivaliokunnan edellyttämän arvioinnin laatimista varten. Esiselvityksen keskeiset havainnot liittyvät ulkopolitiikan johtamiseen (perustuslain 93 §:n 1 momentti) ja eduskunnan vaikutusmahdollisuuksiin (perustuslain 47 § ja 97 §).

Hallitus linjasi 7.10.2025 parlamentaarisen työryhmän asettamisesta arvioimaan Nato-jäsenyyden vaikutuksia valtioelinten välisiin valta-asetelmiin. Valtioneuvosto asetti yleisistunnossa 13.11.2025 parlamentaarisen työryhmän käsittelemään perustuslakivaliokunnan lausunnossaan PeVL 80/2022 vp tekemää arviointitoimeksiantoa ja tekemään tarvittavia ehdotuksia sääntelyn tai valtiokäytännön uudistamiseksi (ks. VN/30559/2025-VNK-4). Työryhmän tehtävänä on tehdyn esiselvityksen perusteella arvioida ja tarvittaessa tehdä perusteltuja ehdotuksia Nato-asioita koskevien käytäntöjen tai lainsäädännön kehittämiseksi. Työryhmän toimikausi on 13.11.2025–31.8.2026. Valtioneuvoston kanslia asetti 5.12.2025 parlamentaarisen työryhmän sihteeristön ja pysyvät asiantuntijat (VN/30559/2025-VNK-8).

Hallitusohjelmassa on useita Suomen Nato-jäsenyyttä koskevia kirjauksia, joiden toimeenpanoon parlamentaarisen työryhmän työskentely liittyy. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa (VNT 1/2023 vp) todetaan muun muassa, että ”Suomi arvioi Nato-jäsenyyteen liittyvät lainsäädäntömuutostarpeet ja käynnistää välittömästi niihin tarvittavat valmistelut” (alaluku 8.1).

II Työvaiheet

Työn käynnistäminen

Työvaiheessa työryhmä järjestäytyy, sopii työskentelytavoista, käytänteistä ja viestinnästä, käy keskustelun toimeksiannosta sekä hahmottelee työsuunnitelman. Tässä vaiheessa myös kartoitetaan tausta-aineistoa.

Tilannekuvan sekä keskeisten arviointikysymysten hahmottaminen

Työvaiheessa työryhmä pyrkii muodostamaan tilannekuvaa kansallisesta Nato-päätöksenteosta sekä hahmottamaan keskeisimmät arviointikysymykset kansallisen sääntelyn ja kansallisten käytänteiden mahdolliseksi kehittämiseksi ja uudistamiseksi.

Osana tilannekuvaa selvitetään, miten kansallinen Nato-päätöksenteko toimii käytännössä ja minkälaisia mahdollisia tulkintatilanteita ja -epäselvyyksiä sekä rajanvetokysymyksiä sääntelystä ja käytänteistä on syntynyt. Tavoitteena on muodostaa mahdollisimman konkreettinen kuva siitä, missä käytännön tilanteissa epäselvyyksiä tai tulkintaristiriitoja on ollut ja kuulla näkemyksiä siitä, miten tällaiset tilanteet voitaisiin jatkossa parhaiten ratkaista. Samalla pyritään selvittämään, miten Nato-jäsenyys on vaikuttanut käsitykseen Naton toiminnasta, toimintatavoista ja päätöksenteosta sekä miten kansainvälisen turvallisuustilanteen muuttuminen on heijastunut näihin.

Tilannekuvan täydentämiseksi laaditaan tai tilataan kansainvälinen oikeusvertailu Nato-asioiden kansallisista toimivaltakysymyksistä ja päätöksentekomenettelyistä (sääntely ja käytänteet). Painopisteenä on kansanedustuslaitosten tiedonsaantioikeudet Nato-asioissa ja vaikutusmahdollisuudet Nato-päätöksentekoon.

Asiantuntijakuulemiset

Asiantuntijoiden kuuleminen lomittuu muiden työvaiheiden kanssa ja tukee niitä. Työryhmän sihteeristön ja pysyvien asiantuntijoiden asettamispäätöksen mukaan kuultavina asiantuntijoina työryhmän työhön osallistuvat päätöksessä nimetyt virkamiehet ulkoministeriöstä, puolustusministeriöstä, tasavallan presidentin kansliasta ja valtioneuvoston kansliasta. Työryhmä kuulee päätöksen mukaan myös valtioneuvoston oikeuskansleria ja muita tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijoita.

Olennaista on, että kuulemiset ajoitetaan järkevästi ja että ne kohdennetaan riittävän hyvin. Kuultaville pyritään esittämään ennakkokysymyksiä ja heitä pyydetään lähtökohtaisesti esittämään kirjallinen asiantuntijalausunto. Asiantuntijoiden esityksiltä toivotaan avoimuutta mahdollisista tulkintaepäselvyyksistä ja ongelmakohtista. Erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen punnitsemiseksi esityksiltä odotetaan käytännönläheisyyttä ja konkreettisuutta.

Työryhmän työhön käytettävissä olevan ajan rajallisuuden vuoksi asiantuntijakuulemisten rinnalla pyydetään tiedeyhteisöltä sekä ministeriöiltä ja muilta eräiltä viranomaisilta Lausuntopalvelu.fi:n kautta näkemyksiä oikeusministeriön esiselvityksen kahdesta pääteemasta sekä huomioita muista päätöksentekomenettelyyn liittyvistä kysymyksistä. Myös muut tahot voivat esittää lausuntoja.

Ratkaisuvaihtoehtojen kartoittaminen ja työstäminen

Oikeusministeriön esiselvityksen, työryhmän hankkiman asiantuntijaselvityksen ja muun aineiston sekä työryhmäkeskustelujen pohjalta kartoitetaan ja työstetään erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja Nato-asioita koskevien käytäntöjen ja lainsäädännön mahdolliseksi kehittämiseksi.

Työryhmän linjaukset

Työryhmä tekee linjauksia työn edetessä. Aineistoa ei tule jakaa eteenpäin ennen kuin konkreettisia ehdotuksia perusteluineen on valmiina.

Työryhmän raportin valmistelu ja käsittely

Työryhmän työn tuotoksena on raportti tai muu loppuasiakirja, jossa tehdään perustuslakivaliokunnan edellyttämät ja muut tarvittavat arviot sekä tarvittaessa esitetään perusteltuja ehdotuksia Nato-asioita koskevien käytäntöjen ja lainsäädännön kehittämiseksi. Sihteeristö laatii asiakirjan työryhmän ohjauksessa.

Työryhmän raportin viimeistely ja julkaiseminen

Työryhmän raportin tai muun loppuasiakirjan viimeistelyyn varataan aikaa. Asiakirja käännetään ruotsin kielelle. Tarvittaessa järjestetään erillinen julkistamistilaisuus.

Raportin tai muun loppuasiakirjan johtopäätösten mukaisista toimenpiteistä päätetään erikseen.

III Työvaiheiden aikataulukus

Työvaiheet etenevät limittäin ja sihteeristö tekee valmistelutyötä ennakoivasti. Työ voitaisiin jaksottaa ja työvaiheet aikatauluttaa seuraavasti:

	11/ 2025	12/ 2025	1/ 2026	2/ 2026	3/ 2026	4/ 2026	5/ 2026	6/ 2026	7/ 2026	8/ 2026	9/ 2026
Työn käynnistäminen											
Tilannekuvan ja keskeisten arviointikysymysten hahmottaminen											
Asiantuntijakuulemiset											
Ratkaisuvaihtoehtojen kartoittaminen ja työstäminen											
Työryhmän linjaukset											
Työryhmän raportin valmistelu ja käsittely											
Työryhmän raportin tekninen viimeistely ja julkaiseminen											